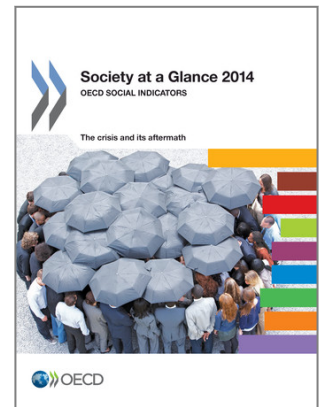

OECD *Multilingual Summaries*

Society at a Glance 2014

OECD Social Indicators

Summary in Slovak

Celý dokument si môžete prečítať na: 10.1787/soc_glance-2014-en

Prehľad spoločenskej situácie 2014

Sociálne ukazovatele OECD

Zhrnutie v slovenčine

Po viac ako piatich rokoch od finančnej krízy sa sociálne podmienky v mnohých krajinách OECD zhoršujú v dôsledku vysokej nezamestnanosti a výpadkov príjmov. Možnosti štátov čeliť týmto výzvam sú obmedzené fiškálnou konsolidáciou. Škrty v sociálnych výdavkoch však zvyšujú riziko zhoršenia situácie pre najzraniteľnejšie skupiny a do budúcnosti by mohli spôsobiť problémy. Krajiny OECD môžu účinne čeliť týmto výzvam len prostredníctvom politik, ktoré sú správne navrhnuté a podporené adekvátnymi prostriedkami. Po odvrátení najhorších dôsledkov krízy čelia najväčšie rozvíjajúce sa ekonomiky rôznym výzvam. Skúsenosť členských krajín OECD je však pre rozvíjajúce sa ekonomiky podstatná pri budovaní systémov sociálnej ochrany, ktoré by boli odolné voči kríze.

Finančná kríza spustila sociálnu krízu

Finančné otrasy v rokoch 2007 a 2008 nemali za následok len hospodársku a finančnú krízu, ale aj krízu sociálnu. Krajiny, ktoré úpadok zasiahol najtvrdšie a kde trval najdlhšie, hľadajú mechanizmy na zásadné naštartovanie rastu pracovných príležitostí, zvyšovania príjmov a životnej úrovne ľudí. Prácu si hľadá približne 48 miliónov ľudí v členských krajinách OECD – o 15 miliónov viac ako v septembri 2007 – a finančná situácia ďalších miliónov ľudí je nepriaznivá. Počet ľudí žijúcich v domácnostiach bez akéhokoľvek príjmu z práce sa v Grécku, Írsku a Španielsku zdvojnásobil. Nízkopríjmové skupiny obyvateľstva boli zasiahnuté najtvrdšie, rovnako ako mladí ľudia a rodiny s deťmi.

Sociálne dôsledky by mohli pretrvávajúť roky

Ľudia, ktorých domácnosti sú pod finančným tlakom, pričom rozpočty na sociálnu podporu sú ostro sledované, čoraz viac prejavujú nespokojnosť s vlastným životom a dôvera vládam klesá. Prejavuje sa tiež, že kríza zneisťuje vyhliadky ľudí na prosperitu v budúcnosti. Niektoré zo spoločenských dôsledkov krízy, napríklad v oblastiach rodiny, plodnosti a zdravia, pocítime až po dlhšom čase. Plodnosť od začiatku krízy klesla ešte hlbšie, čím sa prehĺbili demografické a fiškálne výzvy súvisiace so starnutím populácie. Rodiny tiež šetria na základných výdavkoch, vrátane jedla, čím ohrozujú svoju prosperitu v súčasnosti aj do budúcnosti. Je ešte príliš skoro odhadovať dlhodobý vplyv na zdravotný stav populácie, no nezamestnanosť a hospodárske problémy tradične prispievajú k celej škále zdravotných problémov, vrátane duševných ochorení.

Investujte dnes a vyhnite sa vyšším nákladom zajtra

Krátkodobé úspory sa môžu premietnuť do značne vyšších nákladov v budúcnosti. Vlády by mali prioritne financovať programy investičnej povahy. Dnešné škrty vo výdavkoch na zdravotníctvo sa musia vyhýbať postupom, ktoré by zvyšovali potreby zdravotníckeho sektora do budúcnosti. Hlavne ťažko zasiahnuté krajiny by mali zabezpečiť prístup ku kvalitným službám pre deti a zabrániť zatváraniu pracovných trhov pred absolventmi škôl.

Zraniteľné skupiny teraz potrebujú podporu

Aby boli sociálne výdavky účinné, musia byť sprevádzané príslušnou podporou pre najchudobnejších. Udržiavanie a posilňovanie podpory pre najzraniteľnejšie skupiny musí zostať kľúčovou súčasťou akejkoľvek stratégie hospodárskej a spoločenskej obnovy. Vlády potrebujú vhodným spôsobom načasovať a navrhnuť fiškálne konsolidačné opatrenia, pretože dosah takýchto opatrení sa môže u rôznych skupín obyvateľstva značne líšiť: napríklad chudobným môžu škrty vo výdavkoch ublížiť viac ako zvýšenie daní.

Priestor na škrty vo výdavkoch na nezamestnanosť je obmedzený

Oslabené trhy práce ponechávajú malý priestor na škrty vo výdavkoch na podporu v nezamestnanosti, sociálne dávky a aktívne programy na trhu práce. Tam, kde sa dajú dosiahnuť úspory, by sa malo postupovať v súlade s rýchlosťou obnovy. Adresné dávky v hmotnej núdzi sú napríklad prioritou v krajinách, kde táto forma podpory neexistuje, je ťažko dostupná alebo kde dlhodobo nezamestnaní vyčerpávajú prostriedky na podporu v nezamestnanosti. Celoplošné škrty v sociálnych transferoch, ako napríklad dávky na bývanie a rodinné prídavky/na dieťa, nie je vhodné využívať, pretože takéto transfery často poskytujú nevyhnutnú podporu nemajetným pracujúcim rodinám a rodičom-samoživiteľom.

Adresnosťou vedie k úsporám a zároveň aj ochrane zraniteľných skupín

Účinnjšia adresnosť dokáže vytvoriť výrazné úspory, a pritom chráni zraniteľné skupiny. Hlavné reformy zdravotníctva by mali byť prioritne zamerané na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľov. Potrebné je však aj vyladenie adresnosti, aby nedochádzalo k vytváraniu zvrátených motivácií, ktoré odrádzajú ľudí od hľadania práce. Napríklad u nezamestnaných ľudí, ktorí majú nastúpiť do práce, to môže predstavovať stratu alebo len mierne zvýšenie príjmov pri prechode z poberania dávok na zarábanie mzdy.

Podpora snahy rodín v zvládaní nepriaznivých situácií

Existuje množstvo dobrých dôvodov, prečo by sa mala štátna podpora navrhovať tak, aby nesuplovala, ale využívala a dopĺňala vlastné kapacity domácností zvládať nepriaznivé situácie. V tomto zmysle je obzvlášť dôležité poskytnúť účinnú podporu zamestnanosti, aj ak by to krátkodobo znamenalo vyššie výdavky na aktívnu sociálnu politiku. Aktivácia trhu práce a podpora v zamestnanosti by sa mali zaviesť na rozumnej úrovni. Ak je bez práce veľké množstvo domácností, strategické snahy sa musia zamerať na rýchle využitie situácie v prípade zlepšenia podmienok na trhu práce. Napríklad v záujme čo najvyššej účinnosti by sa podpora a motivácia súvisiaca s prácou nemala obmedzovať len na jednotlivcov hľadajúcich pracovné miesta, ale mala by byť k dispozícii aj pre nepracujúcich partnerov.

Štáty potrebujú plány pre ďalšiu krízu

Pri vytváraní sociálnych politík „odolných voči kríze“ a udržiavaní účinnej podpory v priebehu celého hospodárskeho cyklu sa musia vlády pozerat' ďalej, za hranice aktuálneho hospodárskeho poklesu. V prvom rade potrebujú vymyslieť spôsob, ako šetriť počas hospodárskeho rastu, aby dokázali pokryť zvýšené náklady počas poklesu. Na strane výdavkov by mali prepájať podporu so situáciou na trhu práce – napríklad spoľahlivým znižovaním dávok pri spamätávaní sa ekonomiky a presunom prostriedkov z dávok na aktívne politiky trhu práce. Na strane výdavkov by sa mali snažiť o rozšírenie daňových základov, znižovanie závislosti na daniach z práce a prispôbenie daňových systémov, aby zohľadňovali zvyšujúce sa nerovnosti vo výške príjmov. V druhom rade musia vlády pokračovať v štrukturálnych reformách systémov sociálnej ochrany, ktoré sa začali ešte pred krízou. Kríza ich potrebu ešte viac zosilnila. V dôchodkovej oblasti napríklad niektorí budúci dôchodcovia riskujú nárast neistoty príjmov v dôsledku dlhých období nezamestnanosti v priebehu aktívneho veku. V zdravotníctve sa uprednostňujú štrukturálne opatrenia, ktoré odstraňujú nepotrebné služby a zabezpečujú efektívnu úsporu, pred neadresnými škrtmi, ktoré obmedzujú najzraniteľnejším skupinám prístup k zdravotnej starostlivosti.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2014), *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/soc_glance-2014-en